

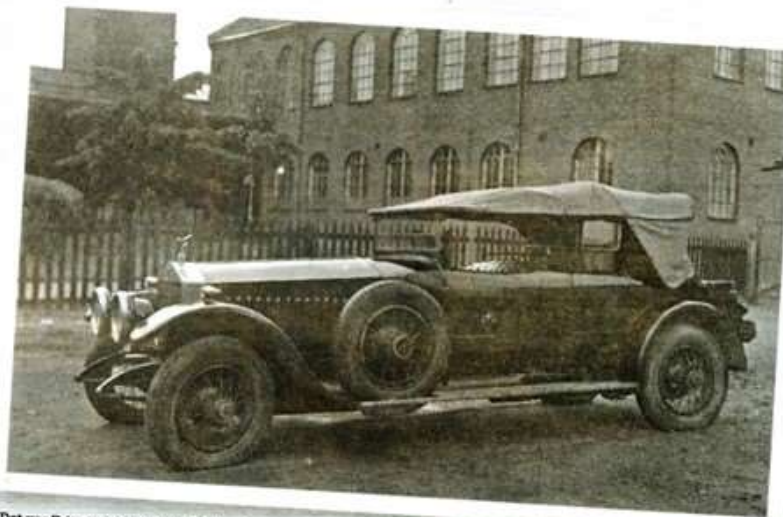

Det var då ... Pälsdirektör Lundbergs bil

Fritz Lundberg, föddes i Norrköping 1883 och lärde körsnärsyrket i Stockholm. Han begav sig tillsammans med några kamrater till Tyskland för att få grundligare utbildning. Efter något år började han med några kamrater en gesällvandring först till Paris, där svenskar var mycket eftersökta och uppskattade.

Efter några års studier och praktik i Tyskland och Frankrike kom Lundberg till Tranås där den äldre brodern Knut var verkmästare på en textilfabrik. Först kom han till Malmö, där var förstående kollegor solidariska mot yrkesmannen på luffen och gav honom kassaförstärkning som räckte till ett mål mat och enkel tågbiljett till Nässjö.

Efter en kopp kaffe där, beslöt han sig för att gå till

Det var Fritz Lundberg som gjorde pälsbranschen i Tranås till Industri, genom företaget "Pälsberedning och Skinnfärgeri". Som pälsdirektör åkte man så här ständsmässigt.

Tranås. Det fattades inte energi, efter några timmar var han framme. Men ingen anade då, vilken betydelse det skulle få för Tranås och dess blivande pälsindustri, att en

ung man utan pengar kommit vandrande landsvägen till Tranås - för att stanna där.

Eije Fasth

Det var då ...

Stadshuset vid lilla torget 1946

En gammal bild på stadshuset i Tranås 1946.

Foto: PRIVAT

TRANÅS Den gamla bilden visar Mobergska fastigheten som fabrikör Magnus Johansson bosatte sig i 1870 och byggde på andra våningen med tre varv timer.

Cirka 1885 gjordes en tillbyggnad då Tranås folkbank startade sin verksamhet här.

Man kan se på bilden den murade utbyggnaden till höger, som blev bankens kassavalv.

1895 blev C.E. Scheutz ägare och sålde fastigheten 1910 till Tranås köping. Fastigheten blev Tranås stadshus vid statsbildningen år 1919 fram till 1953, då det nya stadshuset stod färdigt på slaktusmaden.

Man kan se taket på slakthuset till höger om utbyggnaden där det nuvarande stadshuset står.

Kassavalvet användes av förvaltningen för att arkivera viktiga handlingar om staden. Bilden är från 1946.

Eije Fasth

Det var då ...

Cityhuset 1961

I Cityhuset mot Ågatan fanns Bilcity med SAAB försäljning, som drevs av "Skrot Sixten" Johansson. Nere på vänstra delen av bilden kan man se en öppning med några bilar framför, där fanns en GULF-mack som förestods av Ulf Källman. Öppningen ledde också till ett garage i

källarplanet där Bilcitys utställning av begagnade bilar fanns. Längs ner mot ån öppnades restaurangen Strandbaren, en restaurang med samma namn finns där fortfarande. Bilden togs 1961.

Eije Fasth

Det var då ...

Gymnastiken utvecklas - nya redskap

TRANÅS I slutet av 1940-talet var det dags för elitavdelningarna att ställa undan de Lingska redskapen bock, plint och bom.

Den moderna tävlingsgymnastiken hade gjort sitt intåg hos gymnasterna och de gamla redskapen dog inte längre.

Nu skulle det vara internationellt gångbara redskap som räck, barr, tävlingsbommar och ett högt hoppbord med norsk trampolin. Klubbens tränare åkte till Örebro för att lära sig den nya tekniken.

Arne Golander var med på den tiden:

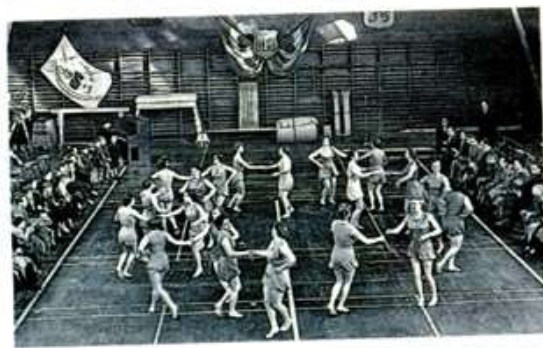
- Jag skall sent glömma dessa trä-

ningsresor. Ena kvällen var jag uppe i Örebro och lärde mig av Helmut Röhnisch att slå frivolter över hoppbordet för att sedan nästa kväll vara i Tranås och lära de egna grabbarna samma saker. Men när man såg deras entusiasm för allt detta nya, så betydde det inte så mycket att resorna till Örebro måste börjas kl. 13 på dagen med hemkomst mellan 2 och 3 på natten för sammanlagt halvan timmes träning.

1949 var också ett bemerkelseår då husmodersgymnastiken startades i TGS regi. Den blev en fullträff från början.

Fotnot: (Texten från TGS-jubileumsskrift 1953)

Elje Fasth

Husmodersgymnasterna i full aktivitet vid TGS:s 40-årsjubileum 1953.

Foto: PRIVAT

ONSDAG DEN 10 DECEMBER 2014

Tvättbryggor i Svartån tidigt 1900-tal

TRANÅS Så här såg det ut på många ställen med tvättbryggor efter ån.

Tvättbryggorna fick användas mot ersättning under sommarhalvåret. Det fanns även tvättmöjligheter inomhus där man kunde koka

tvätten och hänga den på tork på vinden.

Den här bryggan låg nedanför "ryggar-Tildas" brygghus på Ågatan 30. I bakgrunden ser man bebyggelsen på Strömsholmen och till höger "kmarkspark".

Elje Fasth

Foto: PRIVAT

En av flera "klappbryggor" utmed Svartån.

Det var då ...

Bålnäs brygga

TRANÅS Författaren Torgny Bremer har bättre än någon annan skildrat båtresorna till Tranås.

Han skriver: "Jag stod på Carl Johans däck nära kommandobryggan när vi gled in i den vackra viken mot Bålnäs brygga. Här inne var lä och vi lade till vid bryggan fint och säkert.

Här väntade ett tiotal människor, bärlådor och gods. På bryggan fanns också tre kor som skulle tas ombord. De fick vänta till sist. Det blev ett förskräckligt slitande och dragande när korna skulle ombord. De ville inte och stretade emot för glatta livet. Men karlarna kunde knepen. Man bröt svansen lite försiktigt.

Det gjorde ont och man tvingade kreaturen framåt. Kanske var det djurplågeri, men hur skulle man bära sig åt? Vi blev åtskilligt sinkade vid Bålnäs. Snart var vi ute på Tranåsjön och närmade oss målet för vår resa."

En av mina läsare hörde av sig och berättade att hans farfar tjänande som dräng på Bålnäs gård. En av hans uppgifter var att se till att det alltid fanns ved på bryggan till båtarnas drift, ångmaskinerna.

Eije Fasth

Ångbåten Carl Johan vid Bålnäs brygga.

Foto: PRIVAT

Hamnen i Tranås 1977

Det var då ...

TRANÅS Motivet är taget vid Tranåshamn 1977 med S/S Boxholm II vid kajen.

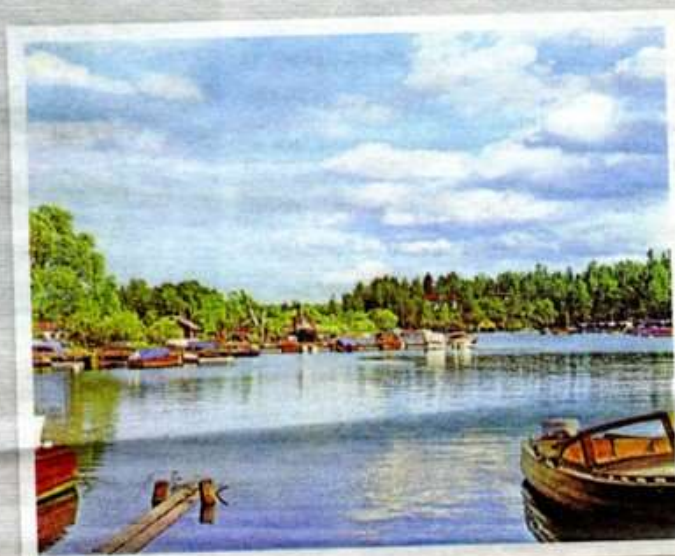
I mitten längst bak ser man Lövudden och det gula båthuset där Petrus Johansson sålde bensin och bedrev taxirörelse med båten Iris.

1951 köpte polisen Ture Andersson Lövudden och fortsatte med bensinförsäljningen från bryggan.

I slutet av 1940-talet lät Tranås stad iordningsställa ett antal båtplatser på båda sidor om Svartån för motorbåtsklubbens medlemmar.

Då antalet motorbåtar ständigt ökade blev det nödvändigt att anlägga en större småbåtshamn. Projektningen började 1963 och 1965 blev hamnen färdigställd med plats för mer än 300 båtar.

Eije Fasth

Småbåtshamnen i Tranås 1977.

Foto: ARKIV

77 Sveasalen-Ågatan

Vykort över kvarteret Södermalm

Det lilla huset Ågatan 7, byggdes av J.W. Öst i slutet av 1870-talet och revs 1955. Sadelmakare O.H. Sjögren hade sin första verkstad här åren 1902-1912. Nästa hus, Nya Pensionatet, byggdes också av J.W. Öst år 1918. Öst kom till Tranås från Höreda 1890 och startade här en läskedrycksfabrik som hette Hälsans Mineralvattenfabrik. Där fanns också kafé Svea, som blev känt i hela landet p.g.a. ett dubbelmord. Det hände 28 oktober 1921 under den s.k. friveckan. En berusad Tranåsbo sköt ned caféidkerskan då hon vägrade servera honom kaffe. Den tillkallade polisen sköts också. Mördaren flydde men greps senare. Han dömdes till livstids fängelse. 1925 övertogs kaféet av fru Elna Finnfors och fick namnet Nya Pensionatet som senare fick namnet Södermalms matsalar. Sista innehavaren blev troligen Brita Nyström-Lundkvist, som hade serveringen mellan 1950 till 1963. Huset revs 1982. Här finns nu Brunnsparkskyrkan.

Fotnot: (Texten från K-E Janssons arkiv, Foto: Vykort privat)

Det var
då ...

Här ses flygplanet på en havreåker vid Söthälla med Säby Norrgård och Säbysjön i bakgrunden.

Foto: PRIVAT

Flygplanet nådde aldrig sitt mål

TRANÅS Aret var 1929 och ett utslitet gammalt plan S-ADAA var på väg till Skänningeutställningen från Skillingaryd för att göra flyguppvisningar och fallskärmsutsprång

De skulle ta med sig enstaka passagerare som ville se sina

och närmade sig Skoboviken, sjönk motorvarvet.

Den unge och orutinerade piloten föredrog att paniklanda på en potatisåker vid Sännevadet mellan järnvägen och landsvägen. Flygplanet blev liggande med avskalat landningsställ och krossad propeller. Det blev en stor händelse i bygden och många skådelystna kom till platsen.

ner mot klöverfältet. Vinden var starkare än beräknat och han hamnade på ett fält närmare kyrkan. Han kom ner på benen men drogs omkull och släpades över några stenar och han ådrog sig en lättare benskada. Waldau blev sängliggande i tio dagar.

För att kunna betala Nils med fästmö som han bott hos under tiden skulle Waldau ef-

Flygplanet nådde aldrig sitt mål

TRANÅS Året var 1929 och ett utslitet gammalt plan S-ADAA var på väg till Skänningeutställningen från Skillingaryd för att göra flyguppvisningar och fallskärmsutsprång

De skulle ta med sig enstaka passagerare som ville se sina hus ovanifrån, samt kasta ut reklamappar över omkringliggande städer.

Med i planet fanns den 26-åriga mekanikern Arnold Waldau, som blev riksbekant genom sina fallskärmschopp.

Men de kom aldrig fram till Skänninge. Planet närmade sig Tranås den 22 juli 1929, när motorn plötsligt tröttnade och blev stående vid Sätthålla, vid Säbysjön strax söder om staden.

Nådde aldrig målet

Planet drog till sig nyfikna bland annat reparatören Nils Johansson. Han berättade för mekanikern Waldau att han hade en verkstad i Tranås och kunde hjälpa till om det behövdes.

Den 28 juli var man tillbaka vid planet och försåg det med de reparerade delarna. Planet startade igen med kurs på Skänninge för att göra en flyguppvisning. Flygplanet nådde dock aldrig sitt mål.

Strax efter att planet släppt ut reklamappar om Skänningeutställningen över Tranås

och närmade sig Skoboviken, sjönk motorvarvet.

Den unge och orutinerade piloten föredrog att paniklanda på en potatisåker vid Sännevadet mellan järnvägen och landsvägen. Flygplanet blev liggande med avskalat landningsställ och krossad propeller. Det blev en stor händelse i bygden och många skådelystna kom till platsen.

Planet drog från potatisåker till Nisses verkstad för en genomgående reparation. Bakom haveristen ses Axel Kafé vid Storgatan.

Nu stod S-ADDA planet på Säby gårde den 18 augusti 1929 för en ny start, från ruta ett skulle man kunna säga. Men historien är inte slut med detta.

Släppte taget

Nu skulle Arnold Waldau uppvisningschoppa och en tusenhövdad publik fanns på plats på flygfältet, en generös tilltagen klövervall som inte var avspärrad.

Det tog grundlig tid att få den stipulerade 50-öringen av publiken. Planet startade och efter en lov runt flygfältet landade planet för att ta ombord fallskärmschopparen Waldau, varefter maskinen gjorde sin andra start.

Nu fick man se herr Waldau dinglande under den ena ving. Rätt som det var släppte han taget och den kvinnliga delen av publiken skrek hjärtskärande rop, fallskärmen utvecklades snart och dinglade

ner mot klöverfältet. Vinden var starkare än beräknat och han hamnade på ett fält närmare kyrkan. Han kom ner på benen men drogs omkull och släpades över några stenar och han ådrog sig en lättare benskada. Waldau blev sängliggande i tio dagar.

För att kunna betala Nils med fastmål som han bott hos under tiden skulle Waldau efter tillfrisknandet göra ytterligare ett hopp. Han dubblade nu biljettpriset till 1 kr, varvid smålänningarna kontrade med att köpa färre biljetter.

Omkom i Norge

Var det så att flygarna smet från sina ekonomiska åtaganden eller rörde det sig om något missförstånd. Det har ryktats om hur flygplanet, som kanske nu ägdes av Nisse Johansson bara startade och försvann ur Nisses och publikens åsyn efter fallskärmschopp den 1 september 1929.

Nisse stod där med lång näsa, med övertro av vad ett fast handslag betyder i affärer.

Kulmen på Arnold Waldau kändisskap nåddes när han själv omkom i Norge 1932 vid sitt 74:e hopp, med samma fallskärm som Elsa Andersson hade omkommit med i sitt hopp i Askersund 1922. Waldau blev alltså 29 år gammal.

Bilderna finns i mitt bildarkiv men berättelsen är en förkortad version från Stig Kernells bok "Vingar över Tranås",

Elje Fasth

Framför planet står Nils Johansson och Gunnar Sönarth, bakom till höger ses Sven Ehrenholm och Arnold Karlsson, sittande på planet Arnold och Nisse Waldau. Foto: PRIVAT

Arnold Waldau efter sitt hopp vid Säby gårde 1929. Foto: PRIVAT

Det var då ...

AM:s bilaktiebolag

TRANÅS Så här såg kvarteret ut där Skobes Bil AB nu finns i korsningen Ägatan - Missionsgatan.

Trångt och opraktiskt, men här fanns Bil- och cykelverkstad, bilförsäljningslokaler och Nynäs bensinmack.

Kvarteret revs tidigt 1962 för nybyggnation. Cykel-

verkstaden till höger (som kallades för "våra" eftersom den hade gaveln mot Ägatan) revs den 7 januari 1963.

1963 stod nya anläggningen klar och invigd (se bilden från 1963) även på den nya bilden skulle en PV exponeras framför byggnaden, då hette bensinmacken Mobil.

Eije Fast

En gammal bild från korsningen Ägatan-Missionsgatan.

Foto: STEN JAGINDER

Foto: TR.PAPERSHANDEL

En bild på Skobes bil från 1960-talet.

Ågatan 22

Det var då ...

Huset Ågatan 22 som byggdes av slaktare Axel Johansson 1926 revs 1986. Kvarteret mot ån började rivas 1970 och var en stor parkeringsplats fram till 1986 då byggnadsplanerna var färdiga. 1987 inviga Kvantum och Postens lokaler där slaktare Johanssons fastighet tidigare stod. Bilden togs i mars 1974 och då fanns Svenska alliansmissionen och Sven Hedströms begravningsbyrå i lokalerna på markplanet. I källarvåningen hade Tage Thalén vapen och sportaffär sedan hans affär vid Storgatan förstördes i en eldsvåda i mars 1953. När fastigheten byggdes 1926 hette gatan Vattengatan, den gick från Svartån förbi byggnaden och torget över Storgatan till Nygatan.

Eje Fasth

Foto: PRIVAT

Bild från Ågatan 1910-tal

Det var då ...

TRANÅS Bilden är tagen från Tingshusets tak tidigt 1910-tal, då Tingshuset var nybyggt (nuvarande musikskolan).

Från vänster på bilden ses det Brandels-ägda bryggeriet med isdösen till höger. I isdösen förvarades isblocken som sågades upp från Svartån när Tingshusdammen var frusen vintertid, den är här väl inpackade i sågepån för hållbarhet över sommaren.

Första boningshuset är Brandels fastighet med de fint inbyggda balkongerna mot ån.

Nästa är Doktor Thams vackra hus, han var provinsläkare men blev verkställande direktör för Kuranstalten från 1914.

Sedan kommer Grundläggare Gustafssons stora hus där han inpå gården mot Svartån hade förråd för sitt företag.

Sista huset på bilden är Eriksbergsskolans lärarbostad, där fanns också Folkbiblioteket från 1940 till 1956.

Mot Storgatan ser man de ganska nybyggda husen som Centralskolan byggd 1903 och Sjöquists som byggdes under samma period.

Bryggeriet lades ned 1974, kvarter rev och Bergets servicehem byggdes på dessa tomter.

Foto: PRIVAT

Julstämning i Tranås 1963

TRANÅS Den här vackra bilden av de tända julgranarna på Storgatan är från 1963 och är tagen vid korsningen Storgatan-Missionsgatan norr ut. Till vänster ser man Ringbaren som fanns där från tidigt 1950-tal till 1977 då fastigheten revs för Förenings-sparbankens stora bygge.

Går man vidare till korsningen mot Falkgatan fanns där Karl Levins Bokhandel som hade den här annonsen i Afzelius Julbocken från 1924. Den byggnaden finns fortfarande kvar.

Det var då ...

God Jul önskar
Eije Fasth

Det var en snörik vinter 1963. Foto: PRIVAT

Det var då ...

På bilden ser man kungakortegen på väg från Statshuset i de inhyrda limousinerna och under polis eskort.

Foto: NILS PETERSSON

Välbesökt kungabesök 10 september 1954

TRANÅS Kungen anlände till Tranås station och blev där mottagen av landshövding Ekblom och hemvärnsmän som eskorterade kungen till den väntande limousinen.

Vid stationen och längst färdvägen till stadshuset kantades gatorna av Tranåsbor som ville

se vår kung, Gustav IV Adolf, när han gästade staden.

Med polis eskort (nrc-poliser från Stockholm) gick färden genom staden till stadshuset där medborgar-uppvaktning ägde rum.

Här talade kungen från stads-hustrappan till den mångtusenhövdade Tranåspubliken.

Kungen gick också runt bland folket och hälsade på stadens

ledande personligheter. Bland annat hälsade han på modell-snickare Rundberg (Wigéns) som var Tranås enda OS-medaljör, då han tog silver i lagskytte vid London OS 1908.

Kungen tog sig också en liten pratstund med Gunnar Borg som var musikkedare för FA-kårens hornmusikkår som spelade vid stadshuset under kungabesöket.

Efter en promenad och visning av det nybyggda stadshuset hälsade kungen på stadsfullmäktiges ledamöter och skrev in sitt namn i gästboken.

Två pälsföretag fick den äran att visa upp sina fabriker. Först gästades Tranås Skinnberederi där företagets grundare och ägare, disponent David Johansson, hälsade välkommen och visade runt på företaget.

Sedan fick Wigéns Pälss sedan fick Wigéns Pälss på Storgatan besök av det kungliga sällskapet Direktör Gunnar Perilind hälsade kungen välkommen och informerade allmänt om företaget. Efter en rundvandring avslutades besöket på Wigéns med en påvisning i företagets matsal.

Eije Fasth

Järnvägshotell under 100 år

SOMMEN Järnvägshotellet anses vara en av de äldsta bevarade fastigheterna i Sommen.

Det uppfördes i samband med att Östra Stambanan drogs genom samhället 1874 av järnvägsarbetaren S. M Sjöbring.

Byggnadsmaterialet

bestod till största del av överblivet timmer från stationsbyggandet. Sjöbring var hotellets föreståndare under ett års då han 1875 sålde rörelsen till bryggaren C. G. Bergström från Tranås.

Vid sekelskiftet sålde Bergström hotellet till systrarna Anna (gift Lantz) och Hulda Hernt-

zell. De drev hotellet vidare med stor framgång, men under 1:a världskriget 1914-1918 drabbades hotellnäringsen av importförbud och mycket ransoneringar vilket påverkade lönsamheten.

Systrarna drev hotellet fram till 1949 då fru Ingeborg Karlsson tog över och drev det som ett

beställningshotell, vardagar från måndag till fredag. Detta för att det ansågs för dyrt att låta hotellet vara öppet även under helgerna, trots att kunder fanns.

Fastigheten förblev hotell fram till 1974 då det lades ned för att bli privatbostad.

EiJe Fasth

Det var då ...

Bilden visar Järnvägshotellet vid Sommens station i början av 1900-talet. I mitten på bilden ses hotellets innehavare, Anna och Otto Lantz.

Foto: PRIVAT

Noacksgården på Ydrevägen

TRANÅS Ydrevägen 13, huset hette "Fristad", men kallades "Noackshuset" efter ägarna.

Huset byggdes i början av 1890-talet av bröderna Alfred och Oscar Noacksson från Ivranäs i Malexander.

De hade inte haft lust att fortsätta vara lantbrukare på Ivranäs efter sin

far, nämndeman Noack Jonsson. Medägare i Noacksgården var brödernas båda systrar. Den ena systemen fortsatte att bruka Ivranäs med sin make i några år och den andra systemen hade emigrerat till USA och ville att huset skulle heta Freetown, vilket godtogs men översattes till Fristad.

Timret högs på fädernegården Iv-

ranäs och flottades över sjön Sommen till Tranås. Det stora bostadshuset var byggt som två hus med gavlarna mot gatan, hopbyggda med ett trapphus.

På baksidan mot ån fanns ett gårds- hus med en lägenhet med två rum och kök, och här bodde Alfred Noacksson. Från detta hus fanns ett tillbygge under snedtak mot ån med ett rum och kök samt dass och vedbodur.

Längst ned mot ån var ett utrymme ämnat till slakteri. I taket låg en rund stock, som gick att vrida runt med en hävstång. Den användes för att hissa upp djuren när man vid slakten flådde och skar upp dem.

Efter Oscars Noackssons död 1899 löste Alfred ut systrarna och blev ensam ägare till Fristad.

Alfred dog omkring 1905 och då ärvde dottern Elin gården där hon bodde till sin död 1960.

Noacksgården var en samlingsplats för folket på Ydrevägen, särskilt under den tid då Boberg hade affär i huset, där var också ett kärt tillhåll för trak- tens barn, ty där fick de gärna leka då det inte fanns några trädgårdsland eller blomrabbatter på gården. Husen revs 1962.

Fotnot: Texten är en förkortad version ur boken "Från Svartån till Härads- bäcken" från 1992.

Elje Fasth

Från vänster ses möbelbolaget, mjölnarbostaden och "Noackssons" på Ydrevägen 13. Kvarteret revs och här började Tranåsbestäder bygga sina hyreshus år 1962 till 1964. Vid mjölnarbostaden börjar hyreshusen, där finns nu Ydrekiasken.

Foto: ARKIV

Längst fram ses Korkfabriken på Storgatan 8 där numera Folkets Hus ligger. Foto: ARKIV

Det var då ...

Korkfabriken på Storgatan 8

TRANÅS I den främre mörka byggnaden Storgatan 8 fanns på 1920-talet Tranås korkfabrik som i huvudsak tillverkade korkar till dåtidens läskedrycks och pilsnerflaskor.

När bryggerierna började använda metallkapsylor istället för korkar behövdes bara den lilla korkskivan som tätade inne i kapsylen.

Tillverkningen avtog och man flyttade till en mindre lokal vid bryggeriet på Falkgatan.

På samma plats som Korkfabriken låg på Storgatan 8 byggdes 1937 Folkets Hus.

På bilden nedan ses även Måleribolagets byggnad från tidigt 1990-tal till vänster och vid Floragatan ligger till vänster Ågatan 2 och Skinnberederiet

på Vasagatan 1 till höger. Nedanför Skinnberederiet ser man SMV:s Gjuteri i den gamla tegelfabriken.

Elje Fasth

ONSDAG DEN 24 JUNI 2015

Ängaryds IP 1908

TRANÅS År 1905 bildas Tranås Allmänna Idrottsförening och föreningens första uppgift blev att skaffa en idrottsplats.

Klubben fick från början disponera "xavallen" som låg söder om där Westbergs möbler kom att ligga, för övningar huvudsakligen för fotboll.

Efter många mödor och uppoffrande arbete kunde föreningen 1908 inviga en

egen idrottsplats på Ängarydsområdet intill Skyttegillet's anläggning.

Till entrén kom man från Majorsgatan och nuvarande Idrottsgatan. I samband med invigningen anordnas smäländska mästerskapstävlingarna i allmän idrott.

Mer om Tranås idrotts tillblivelse finns att läsa i min bok "Tranås Idrotts-historia"

Elje Fasth

Det var då ...

Ängaryds IP invigs den 9 augusti 1908. I trädungen bakom idrottsplatsen kan man se Mårdstugans byggnader som fortfarande finns kvar.

Foto: ARKIV

Det var då ...

Nygatan 17 – Gunnars frukt

TRANÅS I det långa huset som vette gaveln och en butik mot Nygatan fanns från 1924 Tekla Johanssons Cigarr & Kortvaruaffär.

Här hos Tekla kunde man köpa förköp till olika idrottsarrangemang i Tranås.

Efter Tekla öppnade Gunnar

Samuelsson - Gunnars Frukt och konfektyr - som man kan se på bilden. Butiken fanns här fram till rivningen 1990.

I källaren under affären har bland annat varit skomakeri och längre in på gården hade Ahlforts konditori sitt bageri.

Hela kvarteret jämnades med marken för att ge plats åt Ählénshuset.

Eije Fasth

*Gunnars
Frukt på
Nygatan.*

Foto: ARKIV

Det var då ...

Bilden på Hätte restaurangen är tagen av KEJ, våren 1990.

Foto: ARKIV

Restaurangen vid Hätte udde

TRANÅS Från början var viken vid Hätte udde en ankringsplats för Tranås-traktens segelbåtar.

I och med att Tranås växte och sandstranden blev en omtyckt badplats flyttade seglarna till sin nybyggda sommarrestaurang Seglarvik sommaren 1931.

1941 inköptes Hätte av Tranås stad för 66 000 kronor (cirka 1 400 000). Sommarserveringen på Hätte byggdes 1922 av makarna David och Edith Lind och förestods senare i många år av Ingeborg Thell.

Många kommer väl ihåg Hätte-Bengtsson, som var en av de sista föreståndarna.

Badplatsen blev mycket populär och senare iordningställdes också en campingplats.

År 1990 byggdes en ny, större och mer ändamålsriktig restaurang och när den gamla serveringen revs flyttades glasverandan till campingen som ekonomibygnad.

Eije Fasth

Hamnen i Tranås 1977

TRANÅS Motivet är taget vid Tranås hamn 1977 med S/S Boxholm II vid kajen.

I mitten längst bak ser man Lövudden och det gula båthuset där Petrus Johansson sålde bensin och bedrev taxirörelse med båten Iris.

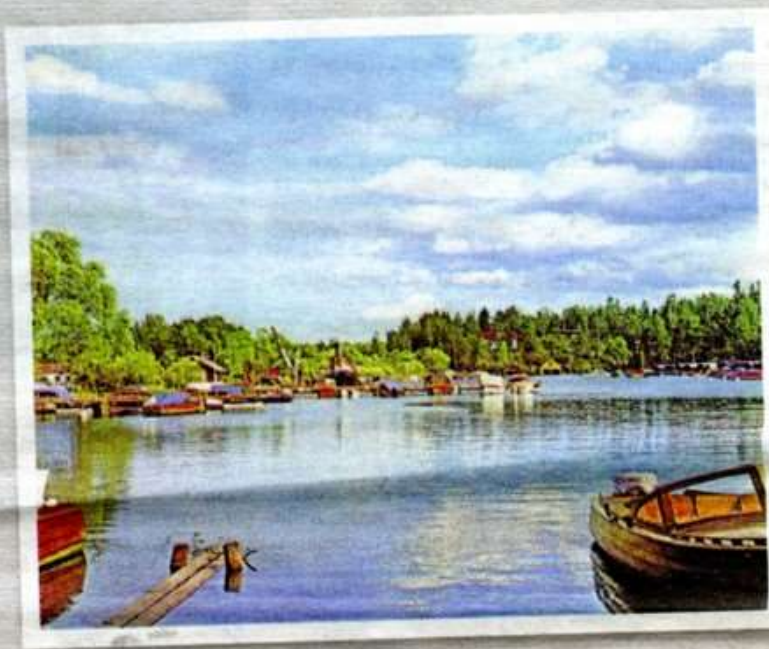
1951 köpte polisen Ture Andersson Lövudden och fortsatte med bensinförsäljningen från bryggan.

I slutet av 1940-talet lät Tranås stad iordningsställa ett antal båtplatser på båda sidor om Svartån för motorbåtsklubbens medlemmar.

Då antalet motorbåtar ständigt ökade blev det nödvändigt att anlägga en större småbåtshamn. Projekteringen började 1963 och 1965 blev hamnen färdigställd med plats för mer än 300 båtar.

Eije Fasth

Det var då ...

Småbåtshamnen i Tranås 1977.

Foto: ARKIV

Minnen från en svunnen

Det var då ... tid

TRANÅS Här kommer den sista delen av berättelsen om det strävsamma paret August och Lovisa Danielsson som byggde Östanåstugan.

Det var August som gav stugan namnet Östanå, vid den tiden var Östanå en värld för sig, avgränsad från alla grannar med Svartån i öster och den dyiga och sankna maden åt väster. "Att på somrarna få låna farfars eka för en fisketur på Svartån var ett stort nöje, och vackra sommarkvällar kunde vi gå ut till den öppna platsen i skogen, där vår kusin Axel Ekdal, som bodde hos farfar och var trumslagare i en musikkår i Tranås, och vår broder David som tillhörde musikkåren **Lyrån** musicerade så att det stod härliga till."

I Östanåstugan levde paret till sina dödsdagar Lovisa dog den 13/3 1913 och August den 25/4 1917.

Östanåstugan har under första delen av 1900-talet varit bebodd av andra personer men under den senare delen stod stugan tom, men sköttes exemplariskt av kuranstaltens personal. Se bilden. Den vackra och omtyckta promenaden längst Svartåns östra strand och genom Östanåparken kallades för "Lilla jorden runt" och där stod den lilla stugan som ett trevligt minne från svunnen tid.

Under år 2003 brandhärjades stugan men fick stå kvar i ett bedrövligt skick tills den brann ned totalt 2006 och platsen röjde upp.

Eije Fasth

Bilden på Östanåstugan är tagen av Anders Andersson 1965.

Foto: ANDERS ANDERSSON

Det var då ...

Rådigt ingripande av Taif-puckare

TRANÅS Det var en grå morgon och halt på vägarna när Tranås AIF:s ishockeytrupp hade färdats hela natten i sin turnebuss på väg från Italien 1956.

Nu skulle de spela den sista matchen på sin långa utlandsturné i Haag på kvällen. Grabbarna var trötta efter en påfrestande resa. Men vid en autostradakorsning i utkanten av Utrecht vaknade alla upp.

I en kanal vid vägen låg en bil på taket, och en man vacklade omkring i vattnet. Runt omkring stod folk, ingen gjorde något.

– Stanna, ropade Tranåsspelarna till sin tyske chaufför.

Fem av spelarna rusade ur bussen och hoppade i vattnet. I den vattenfyllda och upp-och-nedvända bilen låg en liten flicka.

Blå i ansiktet

Hennes far var chockad och kunde inte ingripa, och modern och två av deras barn hade just räddat sig upp ur vattnet och stod lamslagna på stranden.

De blygsamma Tranåsspojckarna ville inte att deras insatser på något sätt skulle överskattas. Det var fullt na-

turligt att vi skulle hoppa i vattnet och göra vad vi kunde, berättade de efteråt.

Två av barnen och modern klarade sig ut själva, där bilen låg på taket i sig ut själva, där bilen låg på taket i kanalen med öppna dörrar och endast hjulen ovan vattnet. Mannen var inte i stånd att göra något, när kvinnan förtvivlat ropade: "strin" och pekade ner mot bilen. Där är hon ropade Wennerholm, som fick syn på den saknade flickan vid bildörren. Spelarna lyckades inte få ut henne, det visade sig att kappan satt fast i dörren. Sanfridsson lyckades slita loss kappan och man förde snabbt upp flickan på land. Hon blödde ur ett krossår i huvudet och var blå i ansiktet men visade svaga livstecken.

Uno Wennerholm tog hand om henne och började med konstgjord andning innan ambulansen kom. Från början verkade hon helt livlös men började efter en stund att andas – hon lever utropade den lyckliga modern – och tackade Tranåsgrabbarna.

Flickan klarade sig

Flickan fick enligt polisen inte flyttas, utan låg där blöt, kall och lerig på vägen, men familjen togs in i bussen för vidare vård. Det dröjde hela 35 minuter innan ambulansen kom och förde henne till sjukhuset.

Räddningsaktionen lästes i den holländska radion och då fick spelarna reda på att flickan befanns sig väl.

Tranåslaget fortsatte sedan vidare till Haag där de genomvåta spelarna/hjältarna, fick ett varmt bad och torra kläder på hotellet.

På kvällen ställde Taif-laget upp för spel mot Haaglaget HYC. Då laget ställde upp på planen utbröt våldsamma ovationer från publiken för de fem spelarna.

Matchen förlorades av förklarliga skal med 1-8. Den plumpen i Tranås turnéfacit betydde inte så mycket. Att rädda flickan var vår största seger under turnén, säger Uno Wennerholm, Rolf Fredriksson, Åke Berggren och Hans Sanfridsson.

Den femte spelaren i räddningspatrullen var inlånade Kjell Olsson från Kil.

Reportaget är ett sammandrag av spelarnas berättelser i ortspresen 1956.

På bilden ses fyra av de fem Taif-arna som hyllades före matchen i Haag. Från vänster, Hans Sanfridsson, Rolf Fredriksson, Kjell Olsson och Åke Berggren.

Foto: ANKIV

Det var då ...

Filadelfia, Storgatan 12

TRANÅS Kiosken
låg i början till höger
på bilden vid Cen-
trum-biografen

Till vänster på bilden ser man Centrumkiosken som från början fanns till höger på bilden omedelbart till vänster om Centrum-biografen och det hus Storgatan 12 som fanns på den öppna plat-

sen vid bilparkeringen mitt på bilden. Huset brann ned vid en våldsam brand 1950.

De första pinnstolarna skall ha tillverkats i Svenarums socken i Småland. Fabrikation av pinnstolar togs upp i Tranås omkring 1880 i en liten verkstad i klockare Johanssons gård. Det första större företaget

inom möbelbranschen var Tranås måleribolag som startades år 1882 av målarmästarna J.W. Fång, J.A. Fält och Frans Johansson. Det var i den vänstra fastigheten som låg utmed Ågatan. Man började nu köpa in stolar som målades och såldes vidare. Efter några år kom målarmästare Sandberg in i firman och då upp-

fördes en ny målarverkstad, det är den byggnaden som man ser till höger på bilden med gaveln mot Storgatan. Man började nu att tillverka pinnstolar i den gamla verkstaden.

Den fabriksbyggnad som uppfördes 1890 byggdes först om till "ranås bio" med ingång från Ågatan. Filadelfiaförsamlingen blev senare ägare (1937) till de fastigheter som från början var Måleribolagets stolfabrik.

Eije Fasth

FOTO: FOLKE WALLIN

Golfspel i Tranås

Vid ett sammanträde den 16 maj 1952 med information om den nystartade golfklubben i Tranås höll bankdirektör Berkes ett kåseri om golf som här återges i ett sammandrag.

"För den oinvigde förefaller golfspelet inte att ha så mycket att bjuda på. Man slår en liten vit gummiboll med en klubba från en utslagsplats till ett hål i marken ett eller flera hundratal meter bort. Hur kan det vara en sysselsättning, som på 8 000 banor jorden runt förmår fångsla dess utövare som få andra spel? Om man försöker analysera den tjuskraft, som spe-

let onekligen utövar på den aktive spelaren, finner man, att vissa speltekniska och psykologiska faktorer samverkar till detta förbluffande resultat. Golf är i första hand ett precisionsspel.

Visst är det en upplevelse att få in fullträff och sända iväg bollen upp emot 250 meter, men svårigheten ligger framför allt i att slå just den distansen på t.ex. 30 eller 110 meter som fordras för att placera bollen vid målet. Till sitt förfogande har man ett antal klubbor att välja på var och en med en träffyta som ger den för avståndet

lämpliga bollbanan. Att överhuvud taget med en full swing träffa en boll rent på rätt ställe på klubbhuvudet bjuder på stora svårigheter. När man dessutom skall avväga den kraft varmed man slår till bollen, välja rätt klubba, beräkna vindavdrift och bollens rull efter nedslaget på marken som ibland är torr och snabb ibland fuktig och trög, inser man att man gett sig in på ett stort företag. Låter inte detta avskräckande? Kanske.

Men här har vi ett av de mest förbluffande momenten i spelet. Det är som regel inte de mest spelkickliga som har mest utbyta och nöje av sporten. Även om slagen inte blir så långa eller raka och välriktade, så händer det då och då att nybörjaren får en fullträff. Ingenting kan erbjuda den jäktade nutidsmänniskan en bättre avkoppling än ett parti motionsspel runt banan. Men just kombinationen av friluftsliv och den målbestämda sysselsättningen lockar ut många som annars av mänskliga skäl skulle ha sällat sig till soffliggarens ospänstiga skara.

Varning: Tänk er noga för innan ni bestämmer Er för att bli golfspelare. Det är ett allvarligt steg ni tar för har ni en gång börjat är ni oåterkalleligen fast för spelet. Säkerligen skulle ni omedelbart inse att ni skulle nått längre i spelskicklighet om ni börjat som 10-åring"

Eije Fasth

Lennart Hyland vid utslaget och Kjell "Hammarn" Johansson, (längst fram i mitten) vid tee på det beryktade sjöhålet. I bakgrunden ses Tranås säteri.

Foto: ARKIV

2/9-15

Solmörkelsedagen i juni 1954

Det var då ...

TRANÅS Tranåsborna fick uppleva några sekunders sceneri.

Ett tätt molntäcke svävade över Tranås den stora solförmörkelseda-

gen och någon större användning av de sotade glasen fick man inte.

Några minuter innan den totala förmörkelsen, lättade dock molnbältet så pass att man kunde skymta en flik av solen, som då hade förmör-

kats till cirka 90 procent. Tyvärr varade detta inte längre än några sekunder.

De flesta hade åkt ut till Sjöberget i Säby. En del fanns på berget vid Hembygdsgården, men också vid Helga klint i Torpa.

Affärer och industrier hade slagit igen några timmar mitt på dagen, det var väl bara post, telegraf och järnväg som inte kunde stänga.

Aven om man gick miste om en del av scenariet, så var det en upplevelse att se hur dagen med tropisk hastighet förvandlades till mörker klockan två på dagen.

Särskilt påfallande var den nästan skrämmande tystnaden, som utbreddes sig över naturen, när mörkret började falla. Fåglarna slutade att sjunga, hundarna upphörde att skälla och drog sig undan...

När det sedan började ljusna igen efter några minuter vaknade naturen åter till liv, kanske något tveksamt och trevande.

Tranås fick under dagen ett stort antal besökare som kom i bussar från olika håll i landet, men även besökare från utlandet. Det visade sig att det var mycket svårt att få tag på hotellrum i Tranås, men några av dem som misslyckades fick emellertid en fristad och nattlogi hos polisen.

Så skrev Tranås Tidning dagen efter den stora solförmörkelsen den 30 juni 1954.

Ejje Fasth

På bilden har fotograferna Gösta Johansson och Ove Karlsson ställt upp sin fotoutrustning på Berghälla vid Skobaviken för att föreviga den stora händelsen. Damerna på bilden är inte identifierade. Foto: TR.PAPPERSH

Brand i Tranås Snickerifabrik

TRANÅS En ödeläggande eldsvåda härjade i Tranås Snickerifabrik, vars ena byggnadslänga efter en halvtimmes tid var helt spolerad, den 5 mars 1948.

Elden skall ha börjat i maskinverkstaden på nedre botten, där den under middagsrasten upptäcktes av eldaren Palm.

Palm alarmerade brandkåren, men på den korta tid som åtgicks för brandkårens ankomst hade elden redan spritt

sig till snickeriverkstaden i andra våningen och byggnaden var därmed övertänd.

Med alla till buds stående medel sökte man att dämpa elden men i den kruttorra byggnaden och det i övrigt eldfångda materialet var ansträngningarna fruktlösa. Elden kastade sig också över till ett mindre brädupplag i den brinnande byggnadens omedelbara närhet som också blev förstört av elden.

Den nerbrunna fabriken som var uppförd för 51 år sedan (1897 av Ge-

Det var då ...

lotte) sysselsatte 45 man. Om hård vind hade rätt vid brandtillfället skulle med säkerhet en omfattande katastrof ha inträffat i denna eldfarliga del av samhället.

Texten är ett sammandrag från ortens tidningar.

Elje Fasth

Elverket var hotat med klarade sig. Till vänster byggnader på Norra Storgatan, till höger ses Tranås Möbelfabrik, som senare brann ned på valborgsmässoaftonen 1966.

Foto: ARKIV

Tingsvägen tidigt 1900-tal

TRANÅS Bilden som jag fått av Margareta Jonas Plumpe är taget från Storgatan 58 (Stillehuset) mot Tingsvägen.

Till vänster ses Möbelbolagets maskinhus med transformator och till höger finns Tingsvägen 6, ett hus som byggdes av J. A. Ekmark till sina döttrar.

Mellan dessa byggnader ser man delar av bebyggelsen på Tings-

vägen, hus som byggdes i slutet av 1800-talet av arbetare på de industrier som då fanns vid Tranåskvarnsfallen.

Huset på Tingsvägen 6 revs för att ge plats åt nya Baptistkyrkan, som blev färdig 1966 och tomterna till vänster bebyggdes senare med villor.

Där maskinhuset med skorstenen står och till höger finns nu de två höghusen som blev färdiga 2007 - 2008.

Elje Fasth

Det var då ...

Svartån mot Tingsvägen.

Foto: ARKIV

Foto: K-E JANSSON

Det var då ...

En bild från Stora torget, nuvarande Brunnsparken.

En gammal bild på Stora torget

TRANÅS Stora torget, numera Brunnsparken, med fontänen och parken som började anläggas 1918 efter det att saluhallen, som låg där förut, hade rivits. Saluhallen byggdes 1906 och revs 1916.

Det lilla huset till vänster, Ågatan 7 och småhusen till höger, byggdes av J.W. Öst i slutet av

1870-talet och revs 1955. Öst kom till Tranås från Höreda och startade här en läskedrycksfabrik som hette Häl-sans Mineralvattenfabrik. Det stora vita huset bakom dessa byggnader, byggdes också av J.W. Öst år 1918, där han fortsatte med sin mineralvattenfabrik.

Där fanns också Kafé Svea (som man kan se på bilden), som blev känt i hela landet på grund av ett dubbelmord som

hände 28 oktober 1921 under den så kallade friveckan. En berusad Tranåsbo sköt ned caféidkerskan då hon vägrade servera honom kaffe, den tillkallade polisen sköts också. Mördaren flydde men greps senare. Han dömdes till livstids fängelse.

1925 övertogs kaféet av fru Elna Finnfors och fick namnet Nya Pensionatet, som senare blev Södermalms matsalar. Sista innehavaren blev troligen

Brita Nyström-Lundkvist, som hade serveringen mellan 1950 till 1963. Huset revs 1982. Här finns nu Brunnsparkskyrkan.

I de små husen med gavlar-na mot torget fanns när bilden togs Tranås Bilstation, som finns med i Fritiof Nilsson Piratens berättelse om En lord i Tranås. Här fanns en tid Gretas Hembageri och J.T. Hjertmans Skomakeri, här har det bland annat varit Fiskhall och Ringkvist Mjök och Mejeriaffär.

Han hade eget mejeri vid Kanalgatan men slutade på 1940-talet med mjölkhanteringen och startade pälsfabrik och försäljning av päls vid Kanalgatan. Här fanns också en tid en tvättinrättning, som enligt Sten Jaginder hade en skylt som löd enligt följande: "Tvätt och strykning emottages med tacksamhet. Går även omkring och stryker"

Elje Fasth

Stridabron söder om Tranås

TRANÅS Bilden visar Stridabron söder om Tranås järnvägsstation. Det är ett vackert stenarbete som troligtvis utfördes av grundläggare Alf Gustavsson, Tranås.

Bron revs i början av 1930-talet i samband med framdragningen av dubbelspåret på östra stambanan. Stridabron, strax söder om Tranås, var en besvärlig passage vid järnvägsbygget och den sista sträckningen mellan Boxholm och Nässjö blev färdig år 1874.

För Tranås lilla samhälle innebar järnvägens tillkomst något av en revolution.

I och med östra stambanans framdragande till Lövstads samhälle döptes stationen till Tranås, ett namn med urgamla anor.

Genom den nya kommunikationsleden skapades möjlighet för invånarna att idka fabriksdrift.

En kraftig utveckling blev även

Det var då ...

märkbar på olika områden och folkmängden ökade kraftigt. År 1870 fanns det ett 40-tal hus och ungefär 200 personer i Lövstads samhälle. År 1875 hade det ökat till 60 hus och 500 personer och år 1880 var invånarantalet 700 personer.

Informationen i artikeln är hämtad från Kågens hembygdsböcker.

Eije Fasth

Stridabron söder om Tranås järnvägsstation.

Foto: FRANS VILHELM GYLLENRAM

Det var då ...

En bild från Adolfssons fastigheter med tvätt- och badbrygga

Foto: K-E JANSSON

Adolfssons tvätt- och badbrygga

TRANÅS På bilden ser man Adolfssons fastigheter med tvätt- och badbrygga ner mot Svartån.

Här kunde man mot betalning få tvätta sin byk och hänga den på tork.

På bryggan kan man se en dam som antagligen håller på

att skura mattor. Bakom planet efter Adolfssons båthus låg Kuranstaltens badbrygga och här kunde gästerna få sig ett uppriskande dopp i Svartån.

Vad man nog inte visste var att Kuranstalten 50 meter längre upp medströms släppte ut orenat avloppsvatten.

Adolfssons anläggning låg

nedanför Lilla Torget, här finns nu Cityhuset och Strandbaren med sin uteservering.

Elje Fasth

Sandbergs Tapet- och Färghandel

TRANÅS Interiör av Sandbergs färghandel som från början hette Tapet-färg-olja och kemikalieaffär. Butiken flyttades till korsningen Storgatan 27 från

Storgatan 39 (Sandbergs) år 1911.

Här fanns många kemikalier som inte är godkända i en butik i dag. På hyllorna kan man se många intressanta artiklar bland annat ATA-skurpulver och tom-

teskur, vaxdukar för köksbord och hyllpapper till köksskåp.

Främst på bilden står Allan Halldin, i unga år, senare välkänd medhjälpare i Stures Färghall.

Den här butiken låg i

Malmqvists hus i korsningen Storgatan-Bankgatan på Storgatan 27.

Huset revs 1962 för Sparbankens nybygge där numera skobutiken Foten finns.

Eije Fasth

Sandbergs färghandel, som från början hette Tapet-färg-olja och kemikalieaffär.

Foto: TR. PAPPERSH